

Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Kar Fogászati és Szájsebészeti Oktató Intézet

igazgató: Dr. Kivovics Péter egyetemi docens

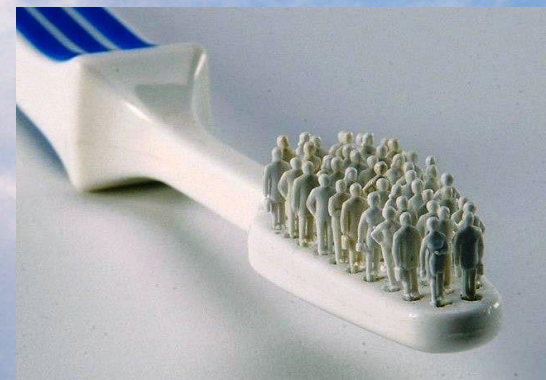
<http://semmelweis-egyetem.hu/fszoi/>

<https://www.facebook.com/fszoi>

A bölcsességfogak előtörési helyigénye

Készítette: Kapor Klára V/6

Konzulens: Dr. Horváth János
osztályvezető főorvos

Tartalom

- Bölcsességfog áttörésben visszamaradásának háttere
  - Bölcsességfog definíciója
  - Rendelkezésre álló retromolaris tér csökkenése
  - Nem megfelelő tengelyállású bölcsességfog
- Bölcsességfogak szerepe a fogszabályozásban
  - Bölcsességfogak előtörésének orthodonciai elősegítése
  - Fogszabályozás recidívája, tercier torlódás
  - Fogszabályozás előtti bölcsességfog eltávolítás
- Várható előtörés előrejelzési lehetőségei
  - telerröntgen – Ricketts
  - orthopantomogram – Ganss ratio, tengelyállás
  - Saját vizsgálat bemutatása
- Összefoglalás

<http://apexdent.hu/hu/bolcsessegfog>

<http://semmelweis.hu/fok-tovabbkepzes/files/2016/04/Dr-Jo%C3%B3b-F-%C3%81rp%C3%A1d.pdf>

<http://www.deallx.hu/deal/f%C3%A1jdommentes-b%C3%B6lcsess%C3%A9gfog-h%C3%BAz%C3%A1s,-teljes-k%C3%B6r%C5%B1-fog%C3%A1szati-sz%C5%B1r%C5%91vizsg%C3%A1lat,-g%C3%B3kutat%C3%A1s,-panor%C3%A1ma-r%C3%B6ntgen-ki%C3%A9rt%C3%A9kel%C3%A9s,-kezel%C3%A9si-terv-%C3%A9s-konzult%C3%A1ci%C3%B3>

<http://www.deallx.hu/deal/f%C3%A1jdommentes-b%C3%B6lcsess%C3%A9gfog-h%C3%BAz%C3%A1s,-teljes-k%C3%B6r%C5%B1-fog%C3%A1szati-sz%C5%B1r%C5%91vizsg%C3%A1lat,-g%C3%B3kutat%C3%A1s,-panor%C3%A1ma-r%C3%B6ntgen-ki%C3%A9rt%C3%A9kel%C3%A9s,-kezel%C3%A9si-terv-%C3%A9s-konzult%C3%A1ci%C3%B3>

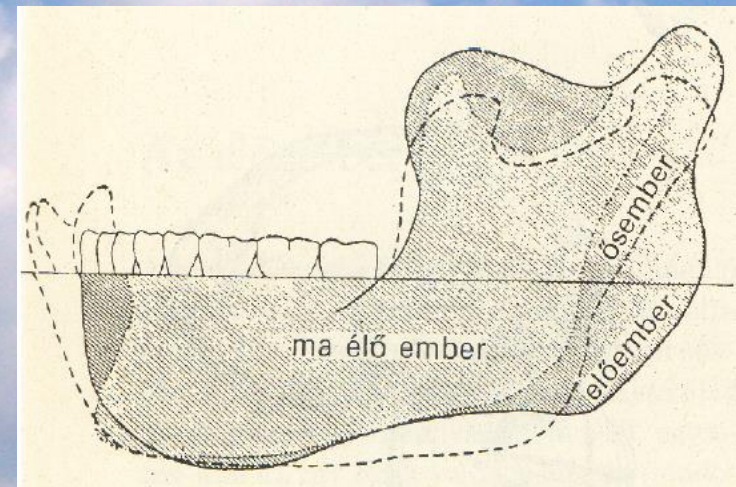
<http://www.deallx.hu/deal/f%C3%A1jdommentes-b%C3%B6lcsess%C3%A9gfog-h%C3%BAz%C3%A1s,-teljes-k%C3%B6r%C5%B1-fog%C3%A1szati-sz%C5%B1r%C5%91vizsg%C3%A1lat,-g%C3%B3kutat%C3%A1s,-panor%C3%A1ma-r%C3%B6ntgen-ki%C3%A9rt%C3%A9kel%C3%A9s,-kezel%C3%A9si-terv-%C3%A9s-konzult%C3%A1ci%C3%B3>

<http://www.deallx.hu/deal/f%C3%A1jdommentes-b%C3%B6lcsess%C3%A9gfog-h%C3%BAz%C3%A1s,-teljes-k%C3%B6r%C5%B1-fog%C3%A1szati-sz%C5%B1r%C5%91vizsg%C3%A1lat,-g%C3%B3kutat%C3%A1s,-panor%C3%A1ma-r%C3%B6ntgen-ki%C3%A9rt%C3%A9kel%C3%A9s,-kezel%C3%A9si-terv-%C3%A9s-konzult%C3%A1ci%C3%B3>

Az áttörésben visszamaradás háttere

- Mi az a bölcsességfog?
  - Utolsóként fogívbe illeszkedő harmadik nagyőrlő fog. (18-24 év)
  - Egyre gyakoribb impaktio

- Rendelkezésre álló retromolaris tér csökkenés
  - mandibula redukciója
    - ok: genetika, táplálkozás megváltozása
  - kemény, rágós -> pépes ételek fogyasztása
    - köv.: fogkoptatás, mesialis fogvándorlás elmarad
  - rágóizmok alig dolgoznak -> állkapocs méret ↓

- Nem megfelelő tengelyállású fog
  - mesioangularis, distoangularis

Bölcsességfogak előtörésének elősegítése

- Orthodonciai készülékekkel
  - Horgonylat helye
    - maxilla molaris régió
    - trigonum retromolare
    - dentalis
    - skeletalis
  - Elhorgonyzás eszközei
    - intermaxillaris gumihúzás
    - mini implantátum, minilemez
    - legbiztosabb: ramusban implantatum
    - bölcsességfogra: orthodonciai kampó
- Második nagyőrlő fog eltávolítása
- Kisőrlő fogak eltávolítása

Miyahira YI, Maltagliati LA, Siqueira DF, Romano R. Miniplates as skeletal anchorage for treating mandibular second molar impactions. *Am J Orthod Dentofacial Orthop.* 2008 July;134(1):145-8.

Cortes ARG, No-Cortes J, Cavalcanti MGP, Arita ES. An alternative approach to extruding a vertically impacted lower third molar using an orthodontic miniscrew: A case report with cone-beam CT follow-up. *Imaging Science in Dentistry.* 2014;44(2):171-175.

Pádár Enikő: A bölcsességfogak szerepe a fogászatban. Semmelweis Egyetem. Budapest. 2013; 9, 17, 19, 20, 23-26.

Fogszabályozás recidívája, tercier torlódás

- Fogtorlódás
  - tercier – bölcsességfogak
  - recidíva – bölcsességfogak
  - Kapcsolatuk ma is vita tárgya
- Bölcsességfogak felelőssége a recidíváért
  - Korábbi vs. **mai** álláspontok
  - Kialakulhat impaktált, sorba illeszkedett és hiányzó fogaknál is.
  - Kapcsolat: ugyanabban az életszakaszban jelennek meg.
  - Alsó fogív torlódása elengedhetetlen 17 éves kor felett.
  - Multifaktoriális eredet: a fog nem közvetlen ok.

Fogszabályozás előtti bölcsességfog eltávolítás

- Szempontok

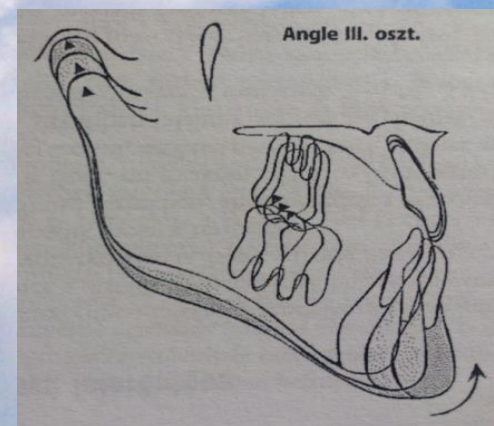
- Várható-e még növekedés?
- Vertikális vagy **horizontalis** irányú-e az arcnövekedés?
- Rágófogazat területén van-e helyhiány?
- Frontális területen van-e torlódás?
- Kezelés során szükséges-e distalizálni?
- Német fogszabályozó társaság: 2/3 gyökérfejlettségnél.

- Indikáció

- Helyteremtés (pl. distalizáláshoz)
- Orthognatiai osteotomia vonalába esik.

- Kontraindikáció

- Az alsók kisőrlők hiányoznak (-> Angle III.)
- Kezelés előtt nagyőrlő eltávolítása. (<- Angle II., nyitott harapás)
- Megelőző nagyőrlő nem megmenthető. (-> rést záró szerep)

Fogak várható előtörésének előrejelzése - Teleröntgen

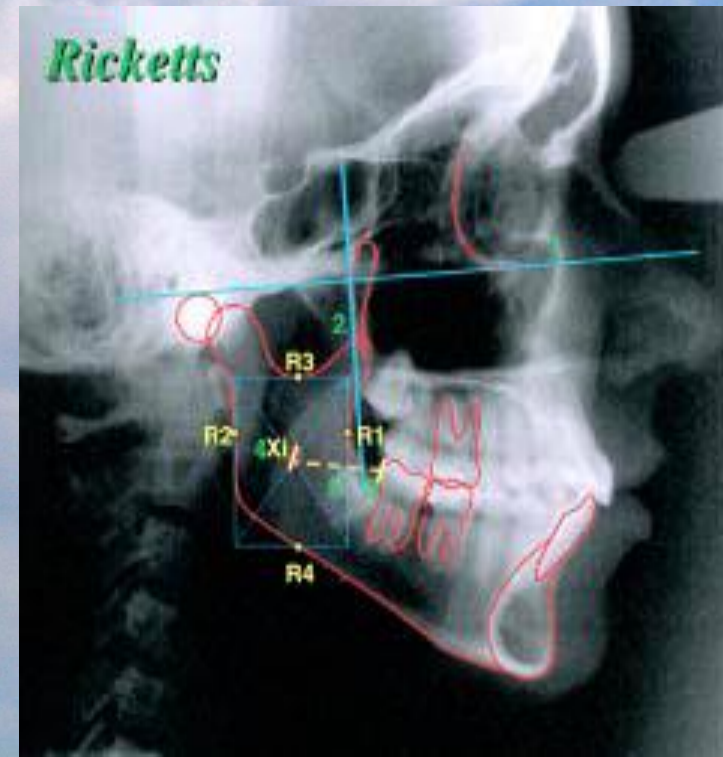
➤ Ricketts analízis

● Alsó bölcsességfog

- Xi pont: ramus mandibulae szerkesztett centruma. (linguala)
- DF2MI: 2. nagyörlő distalis kontaktpontja.
- Xi-DFMI: rendelkezésre álló hely
- impaktált: 21 mm, részben előtört: 25 mm, occlusioba illeszkedett: 30 mm

● Felső bölcsességfog

- PTV: Pterygoideus vertikális síkjában szerkesztett vonal.
- PTV-M1: PTV sík - felső 1. nagyörlő distalis kontaktp.
- A rendelkezésre álló hely 1 mm ↑ 10%-al az előtörés, 1 mm ↓ 10%-al az impakció esélyét emeli.

HA de Almeida, MH Castro de Almeida, JS Pereira Neto és mtsai: Methods of evaluation of mandible posterior segment. *Piracicaba*. 2004; 3(9):454-457.

Jóób-Fancsaly Árpád (szerk.): A bölcsességfogak szerepe a fogászat különböző szakterületein. Semmelweis Kiadó. Budapest. 2010; 12-28, 30-44, 48-68, 77-78, 82-99,

Ganss C, Hochban W, Kielbassa AM, Umstadt HE, Prognosis of third molar eruption. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol* 1993 76:688-93.

Előrejelzés orthopantomogramon - Saját kutatás

➤ SE - Fogászati és Szájsebészeti Oktató Intézet Fogszabályozási osztályán kezelt páciensek alsó bölcsességfogainak keresztmetszeti vizsgálata

● Célkitűzésem

- Kiválasztott alsó bölcsességfogak várható előtörésének, vagy beékelődésének prognosztizálása a rendelkezése álló hely és tengelyállás alapján.

● Anyag és módszer

- 60 digitális OP felvétel 13-18 évesek között
- Paint - referencia vonalak felvázolása
- AutoCad - paraméterek lemérése (mm,fok)
- Távolságok problémája: digitális OP mm-ek nem valóságűek.
- Megoldás: mm-ek standard adathoz viszonyítása.
- Standard: alsó hetesek valóságos átlag mesiodistalis szélessége: ~14.5 mm.
- Képeken mért hetesek szélessége ($\frac{7}{J,B}$) ~ 14.5 -> valósághoz ~ A, B -> Ac, Bc (kalkulált)
- Fokok: eredeti adatok használata.

$$Ac(J, B) = \frac{A(J, B) \times 14.5}{7(J, B)}$$

$$Bc(J, B) = \frac{B(J, B) \times 14.5}{7(J, B)}$$

$$Ac/Bc(J, B) = \frac{Ac(J, B)}{Bc(J, B)}$$

Anders Begtrup, Halldis á Grønastød, Ib Jarle Christensen, Inger Kjær; Predicting lower third molar eruption on panoramic radiographs after cephalometric comparison of profile and panoramic radiographs. *Eur J Orthod* 2012; 35 (4): 460-466.

<https://www.flickr.com/photos/ajc1/8206085512>, <https://en.softonic.com/windows/business-software>
<http://powellong.com/group/paint-pictures/index.htm>, <http://www.logospike.com/cad-logo-234/>

Mérési paraméterek – Ganss ratio, tengelyállás

- Referencia egyenesek: (Paint)

- Occlusio sík
- Második nagyörlő distalis érintője

- Mérési paraméterek: (AutoCad)

- A: rendelkezésre álló hely: retromolaris tér
- B: bölcsességfog legszélesebb mesiodist. koronai távolsága.
- A/B: Ganss ratio: bölcsességfog előtörési helyigénye és a rendelkezésre álló hely aránya.
  - Határértéke: 1.: előtöréshez a fog (B) nem lehet nagyobb a retromolaris térnél (A)
  - Ha $A/B \geq 1$ ↑ előtörés, $A/B < 1$ ↑ impakció.
- Ac, Bc: kalkulált A, B ~ 14.5
- 7/J, B: 2. nagyörlő szélessége. (-> ~ 14.5 mm-hez)

- α: bölcsességfog és a 2. örlő tengelye által bezárt szög.
  - Ha $\alpha > 30^\circ$ ↑ impakció, $\alpha \sim 20^\circ$ -ig ↑ előtörés
- β: bölcsességfog szöge a mandibula alapjához.
  - Ha $\beta < 60^\circ$ ↑ impakció, $\beta \sim 70^\circ$ - 90° ↑ előtörés

$$Ac(J, B) = \frac{A(J, B) \times 14.5}{7(J, B)}$$

$$Bc(J, B) = \frac{B(J, B) \times 14.5}{7(J, B)}$$

$$Ac/Bc(J, B) = \frac{Ac(J, B)}{Bc(J, B)}$$

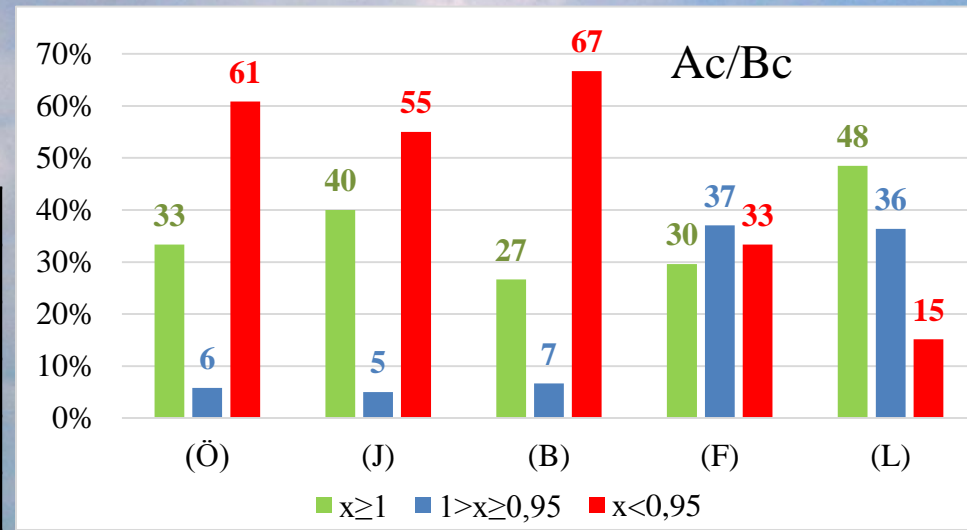
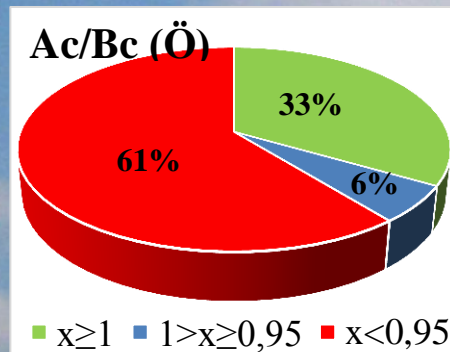
Ganss C, Hochban W, Kielbassa AM, Umstadt HE, Prognosis of third molar eruption. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol* 1993 76:688-93.

F.N. Hattab. Positional changes and eruption of impacted mandibular third molars in young adults. A radiographic 4-year follow-up study. *Oral Surg. Oral Med. Oral Pathol. Oral Radiol. Endod.*, 84 (1997), pp. 604–608.

Çağrı Türköz and Çağrı Ulusoy. [Effect of premolar extraction on mandibular third molar impaction in young adults](#). *The Angle Orthodontist*. 2013 83:4, 572-577.

Eredményeim – Ganss ratio – Ac/Bc

- Ac/Bc adatait 3 csoportba soroltam:
  - **Ac/Bc ≥ 1** : 1/3-ad: előtörés $\uparrow$ (33%)
  - **$1 > \text{Ac/Bc} \geq 0,95$** : 6%-nál még lehet előtörés (határterület)
  - **Ac/Bc $< 0,95$** : előtörés $\downarrow$, impakció (61%)
- Ö-összesen, J-jobb, B-bal, F-fiú, L-lány

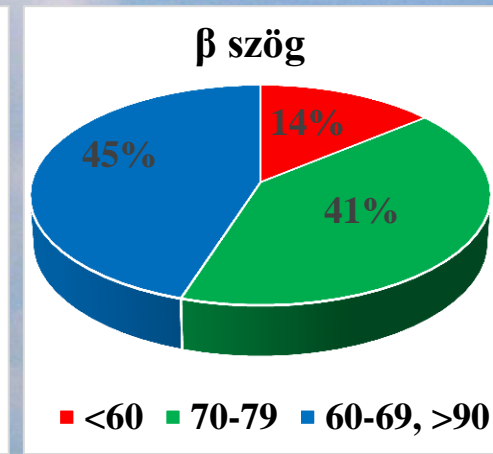
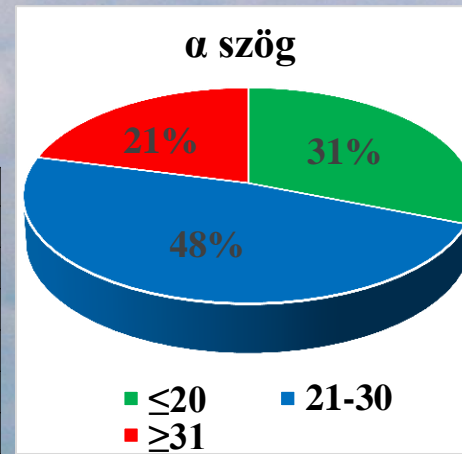
Csoportok	Ac/Bc (Ö)		Ac/Bc (J)		Ac/Bc (B)		Ac/Bc (F)		Ac/Bc (L)	
$x \geq 1$	40	33	24	40	16	27	8	30	16	48
$1 > x \geq 0,95$	7	6	3	5	4	7	10	37	12	36
$x < 0,95$	73	61	33	55	40	67	9	33	5	15
Összesen	120	100	60	100	60	100	27	100	33	100
	db	%	db	%	db	%	db	%	db	%

Eredményeim – tengelyállás - α , β szög

- α szög – második nagyörlő tengelyéhez képest
  - 31% - fogívbe illeszkedés ($<20^\circ$)
  - 21% - impakció ($<30^\circ$)
- β szög – mandibula alapsíkjához viszonyítva
  - 41% - előtörés (70-90°)
  - 14% - impakció ($<60^\circ$)
- Szűrés
  - 120 fogból 8-nál α és β is impakció (6.7%)
    - Fok- intervallumok beosztása: előzetes vizsgálatok alapján
  - Kategóriák: **előtörés** ↑, **impakció**, kérdéses

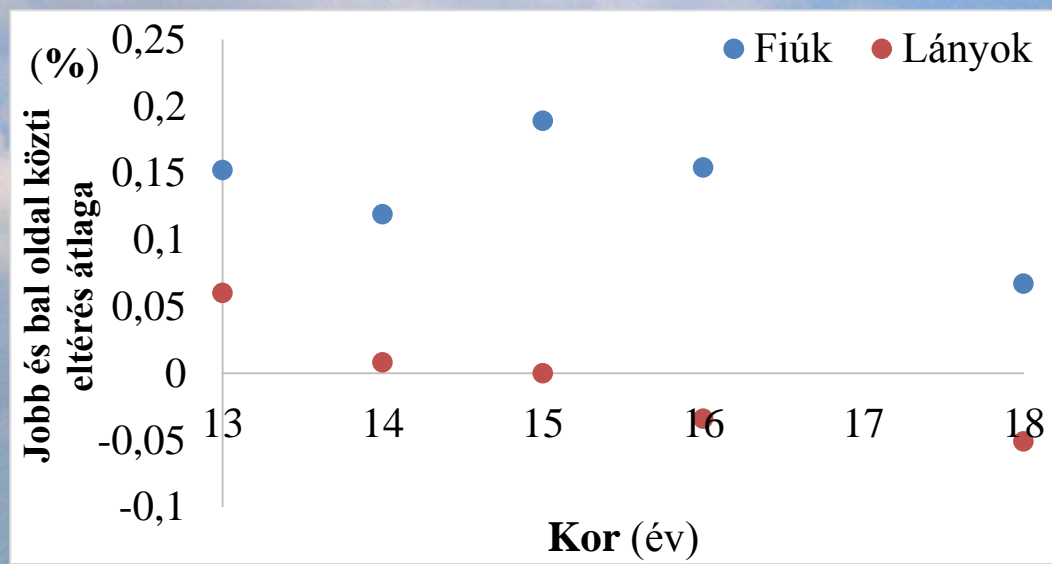
	α (°)		β (°)		
≤ 10	8	7%	< 60	17	14%
11-20	29	24%	60-69	50	42%
21-30	58	48%	70-79	39	33%
31-44	23	19%	80-89	10	8%
≥ 45	2	2%	> 90	4	3%
Összesen	120	100%		120	100%

Eredményeim - Ac/Bc statisztikai feldolgozása

- Cél: a fiúk - lányok, bal - jobb oldal Gauss ratio (Ac/Bc) összehasonlítása
- SPSS program – statisztikai számítások digitálisan.
- ANOVA próba – több tényező összehasonlítása közös modellben. (oldal,nem,kor)
- Nullhipotézis: Ac/Bc átlagai között a különbség 0, nincs eltérés, oldalak és nemek szerint.
- Alternatív hipotézis: Különbség az Ac/Bc adatok között nem 0, eltérés van az átlagok között.
- Szignifikancia szintek alapján különbség nem 0, van eltérés -> alternatív hipotézis elfogadása.
- Szignifikáns különbség Ac/Bc(F) – Ac/Bc(L) ($P < 0.013$), illetve Ac/Bc(J) – Ac/Bc(B) ($P < 0.017$)
- Különbségek F és L esetében is az életkor előre haladásával ↓
- Y tengely: Ac/Bc (J) – Ac/Bc (B) átlagai F és L-nál is (15L-nél nincs eltérés)
- F-nál nagyobbak (0,15) az eltérések az oldalak között, mint a L-nál (0.05)
- 17 évesek kihagyása (8L-2F) – 1 feltétel nem teljesült.

Kor	Ac/Bc (J)	Ac/Bc (B)
13F1	0,635	0,367
13F2	0,902	0,464
13F3	0,754	0,924
13F4	0,786	0,795
13F5	0,646	0,423
13L1	0,606	0,527
13L2	0,778	0,513
13L3	0,614	0,505
13L4	0,547	0,542
13L5	0,58	0,735

Összefoglalás

- Vizsgálatom konklúziója: eredményeim megfelelnek a manapság bölcsességfogakat érintő tendenciának. Ugyanis a résztvevők jelentősebb hányada valószínűleg nem fog sikeresen sorba illeszkedett alsó bölcsességfoggal rendelkezni.
- Habár a bölcsességfog nem közvetlen oka a torlódásnak és recidívának, kötelességünk ennek veszélyét felmérni.

Köszönöm a megtisztelő
figyelmet!

The screenshot shows the website of the "Fogászati és Szájsebészeti Oktató Intézet" (Faculty of Dentistry and Maxillofacial Surgery) at Semmelweis University. The page features a navigation menu with options like "Információk", "Szakfelügyelet", "Oktatás", "Munkatársak", "Híreink", "Telefonkönyv", and "Járóbetegszakrendelések, ambulanciák". A sidebar on the left contains "Semmelweis Hírek" (Semmelweis News) with several news items. The main content area displays a list of "Továbbképző előadások" (Continuing Education Lectures) with titles such as "Szakdolgozat témák", "Klinikai tehetséggondozó Program hallgatói", "Teljes protetika előadások", "Szájüregi rákok", "FSZOI szakorvosjelöltek prezentációi", and "Sürgősségi fogászat". A search bar is located in the top right corner.